ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№5(5)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 608 sahifa, 22-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E’zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne’matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G‘. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg‘izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma’murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O‘zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – **Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O‘zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Matematika fanini o'qitishda kommunikativ va ijtimoiy-psixologik yondashuvlar ... 10
Esonturdiyev Mamatqobil Nurmamatovich

Geografik axborot tizimlari (GAT) texnologiyalari asosida bo'lajak geografiya o'qituvchilarining innovatsion kompetentligini rivojlantirish metodikasi ... 13
Bahromova Muhayyo Imomqul qizi

Geografiya ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari ... 18
Tuyg'unov Murodjon Salimqul o'g'li

Biologiyani o'qitishda belgili-ramziy ko'rgazmalilik vositalaridan foydalanishning o'quvchilarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishdagi roli ... 22
Azimov I. T., Daminova F. A.

PISA 2025 doirasida raqamli ta'lim kompetensiyalarini baholashning innovatsion mexanizmlari ... 25
Doniyorov Muxiddin Normamatovich, Ishanov Almat Adilxanovich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tabiiy savodxonligini oshirishda zamonaviy pedagogik vositalarni qo'llash ... 28
Abdunazarov Bobir Normurodovich

Raqamli ta'lim resurslari asosida kredit-modul tizimida talabalarning o'quv faoliyatini takomillashtirish ... 32
Jumayeva Ra'no To'ychi qizi

Oila va maktab integratsiyasining shaxs kamolotiga ta'siri ... 36
Rasulova Dildora Shuhratovna, Raxmatova Zulxumor Alimovna

Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati ... 40
Sultanova Sahobar Ravshanbekovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishda tabiiy fanning o'rni ... 43
G'afforova Zarnigor Abdumo'min qizi

Umumiy o'rta ta'limda o'qituvchi va ota-onalar ijtimoiy hamkorligini rivojlantirish ... 47
Xalikova Zaxro Mirshadmanovna, Xolbo'tayev Muzaffar Odilovich, Bozorova Xadicha Javlon qizi

Nutqida kechikish kuzatiladigan bolalarda nutqni qo'l va barmoq motorikasini rivojlantiruvchi o'yinlar orqali shakllantirish ... 51
Ne'matova Hilola Ikrom qizi, Ahmadova Fotima Adizovna

Taym menejment asosida bo'lajak o'qituvchilarda liderlik fazilatlarini rivojlantirish ... 55
Soliyeva Ruxsora Sharobiddin qizi

Sun'iy intellekt va NLP texnologiyalari asosida elektron ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirish ... 58
Otakishiyeva Gulshanoy Abdulaziz qizi

Pedagogik kvalimetriya asosida bo'lajak o'qituvchilarning diagnostik madaniyatini shakllantirishning nazariy asoslari ... 61
G'aniyeva Muattarxon Nodirbek qizi

Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты ... 64
Имамова Хурият Эрграш кизи

Yosh erkin kurashchilarda chidamlilikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish ... 69
Ergashov Qaxramonjon Asqarovich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini mantiqiy masalalar yechishga o'rgatish usullari ... 76
G'iyosova Dilovar Orif qizi

Haykaltaroshlik fanining metodik qo'llanilishi ... 80
Qodirov Bobirjon Botirjonovich

Ijtimoiy xavf ostidagi bolalarni qo'llab-quvvatlashning jahon tajribasi va psixologik-pedagogik asoslari ... 85
Manzura Qosmuratova

Jahonda art-biznes klasterlarining ahamiyati va rivojlanish tuzilmasi ... 89
A. S. Umarov

Автоматизация решения сложных математических задач графическим методом для углублённого изучения математики в школе ... 92
Эргашев Серожиддин Султонмуродович, Маматов Исломбек Ильесович

Pedagogika darslarida raqamli va onlayn didaktik oʻyinlardan foydalanish ... 97
Qodirova Feruzaxon Abdiyaminovna
Sun'iy intellekt va tanqidiy fikrlashning kognitiv-konseptual komponenti va uni rivojlantirish metodikasi ... 102
Sobirova Munavvarxon Qaxramonjon qizi
Media savodxonlik va axborot madaniyati fanida sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari ... 106
Ermatov Sherzodbek Latipjonovich, Mirzayev Akramjon Oʻktamjonovich
Adabiy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv ... 111
Toʻychiyeva Mahfuza Umarkulovna, Islomova Shalola Ismoil qizi
Comparative Study of Passive Constructions in English and Their Translation Into Uzbek ... 117
Elmirzayeva Maftuna Dusmurod qizi, Mustafoyeva Nigina Shuhrat qizi
Boʻlajak oʻqituvchilarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish orqali pedagogik mas'uliyatni shakllantirishning dolzarb muammolari ... 122
Botirova Odinaxon Abdumutalib qizi
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik modeli va metodik asoslari ... 126
Haytbayeva S. R.
Imkoniyati cheklangan bolalarni psixologik qoʻllab-quvvatlash orqali intellektual imkoniyatlarini roʻyobga chiqarish imkoniyatlari ... 131
Kadirova Nigora Saxibjanovna
Boʻlajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini dual ta'lim asosida kasbiy faoliyatga tayyorlashning nazariy asoslari ... 134
Samiyeva Zuleyxa Uktamovna
Insonlar orasidagi munosabatlarda noverbal muloqotning kompanentlarining koʻrinishlari ... 139
Soliyev Farxodjon Sodikovich, Karimov Jahongirjon Murodjon oʻgʻli
Virtual texnologiyalar vositasida texnika fanlarini oʻqitish mazmunini innovatsion rivojlantirish ... 145
Yuldasheva Dilorom Husniddin qizi
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida suzish mashgʻulotlarini tashkil etish texnologiyasi ... 150
Toshpulatova Aziza Toyirovna
Harbiy xizmatchilarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari ... 155
Tursunov Shaxzod Ramazonovich, Mansurov Sardorbek Sirojiddin oʻgʻli
Oʻqituvchilar ruhiy salomatligini saqlashning amaliy strategiyalari ... 159
Begmatov Raximkul Olimovich
Ona tili darslarida analitik faoliyatni tashkil etish imkoniyatlari ... 164
Narziyeva Mastura Sunnatovna
Maktabgacha ta'limda Project-Based learning texnologiyasi asosida tarbiyalanuvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari ... 168
Kubayeva Mavluda, Poʻlatova Gullola Ravshan qizi
Talabalarda iqtisodiy savodxonlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari ... 173
Qoʻchqorov Nodir Bozorovich
Boshlangʻich sinf oʻquvchilarini baholash jarayonida foydalaniladigan texnologiyalar va vositalar ... 178
A'zamqulova Zilola Sunnat qizi
Raqamli ta'lim muhitida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning didaktik asoslari ... 183
Isaboyeva Dilyora Zokirjon qizi
Kimyo fanining tarixiy rivojlanishida metodologik yondashuvlar ... 187
Begamov Shaxzod Toʻlqin oʻgʻli
Sport bilan shugʻullanishda qoʻl va oyoq motorikalarini rivojlantirish mezonlari ... 190
Imomov Asliddin Abdurazoqovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich
Oʻzbek va ingliz tillarida zamon kategoriyasining qiyosiy tahlili ... 194
Xudoyberdiyeva Dilfuza Alisher qizi
Hayot faoliyati xavfsizligi fani oʻqituvchisining kasbiy kompetentligi va rejalashtirish faoliyati ... 198
Maxmudov Baxtiyor Xayrullayevich
Dizartriyali bolalarda motorikani rivojlantirish – nutqni rivojlantirishning asosiy omili ... 202
Mamatova Muzayyana Batirovna
Expression of Lexical Economy in English and Uzbek Through Stylistic Means ... 205
Omonov Baxtiyor Uktamovich
Boshlangʻich sinf oʻquvchilarida ijodiy qobiliyatni shakllantirish ... 208
Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Xamzayeva Sunbula Jasurovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Xushmuomalalik strategiyalarining ijtimoiy vazifalari 212
Alieva Navruza Xabibullayevna, Azizova Sanobarxon Valijon qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxslilik sifatlarining kasbiy rivojlanishdagi psixologik ahamiyati 216
Dusmetova Maksuda Matnazarovna

Maktabgacha ta'lim jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning illustrativ yondashuv asosida kreativ va variativ faoliyat olib borish usullari va yo'llari........ 221
Egamberdiyeva Madina Sharif qizi

Pragmatic Functions in Neurolinguistic Communication 224
Fayziyeva Parvina

Sahro gavhari: ruslar istilosigacha bo'lgan davrda Xiva me'morchiligi tarixi 227
Islomjon Xoljigitovich Mirzakulov

Moslashuvning psixologik mexanizmlari: ta'lim muhiti sharoitida shaxsning adaptatsiyasi........ 235
Jaynarova Sayyora Isoqul qizi, Nuraliyeva Nasiba

Onalik psixologiyasi va o'rganishning nazariy jihatlari........ 238
Kasimova Xulkar Atabayevna

Spheres of Language Use........ 243
Kumakbayeva Gulbanu Kuntuarovna

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida kreativ tafakkurni rivojlantirishda nostandart topshiriqlar metodikasi........ 246
Muxammadiyeva Dinora Tursunpulatovna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari va didaktik tamoyillari........ 251
N. Jurayev

Dunyo bolalari huquqlarini himoya qilish: global muammolar, tizimli kamchiliklar va tanqidiy tahlil 255
Nargiza Ergasheva

Talabalarning dasturlashga oid agoritmik fikrlashini rivojlantirish orqali innovatsion faoliyatga tayyorlash usuli 259
Orziqulova Barchinoy Ixtiyor qizi

Talabalarda o'z-o'zini boshqarish qobiliyatining tuzilmasi va psixologik komponentlari (motivatsion, kognitiv, irodaviy, emotsional-regulyativ komponentlar) 264
Otabekova Nargiza Avazbek qizi

O'zbek va ingliz tillaridagi metaforalarda til va madaniyat uyg'unligi........ 269
Rasulova Munojat Akmaljonovna

Limitlar nazariyasini kompyuter imitatsion modellar vositasida o'qitish metodikasi........ 273
Safarov Abbos Abdurasul o'g'li

Ijtimoiy hamkorlik – barkamol avlodni tarbiyalash poydevori........ 278
Sharipova Gulruxsor Nurkabilovna

Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati........ 282
Sultanova Sahobar Ravshanbekovna

Badiiy gimnastika mashg'ulotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish 285
Tuxtayeva Azizabonu Abdurasulovna

Matematika fanini o'zlashtirishda boshlang'ich sinf o'quvchilarining semiotik yondashuvini shakllantirish ... 289
Xayrullayev Ismatulla Nurullayevich

Pedagogik qadriyatlar asosida o'quvchilarni tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish 293
Xoliqova Inobatxon Bo'ri qizi

Umumta'lim maktabida elektron axborot-ta'lim resurslari........ 296
Xolmurodov Shuxrat Okboyevich, Norqobilov Hakimbek Nuriddin o'g'li

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolaning kreativligini shakllantirishda innovatsion muhit 300
Xonnazarova Gulasal Yusuf qizi

Ta'lim tizimida sinf rahbari faoliyatining joriy etilishining tarixiy asoslari va zamonaviy ko'rinishlari 303
Xusenova Sadoqat Botirovna

Искусственный интеллект в методике преподавания русского языка: адаптивная обратная связь и развитие коммуникативной компетенции........ 308
Джалилова Феруза Намазовна

Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты........ 312
Имамова Хурият Эргаш кизи

Межкультурный диалог как инструмент воспитания гармоничной личности в школе 317
Махмудхожаев Ориф Бахтиёрович

Психологические факторы успешности профессионального обучения студентов 319
Рахимходжаева В. С.

Специфика восприятия окружающего мира в лирике Афанасия Фета 325
Татьяна Викторовна Половинкина

Анализ разработки женских коллекций с использованием стилистических и конструктивных особенностей ретро-моды 329
Абдурахманова Н., Рахматуллаева У. С.

Использование современных образовательных технологий в начальной школе как средство развития познавательной активности учащихся 333
Фазилова Гулчехра Ахмедовна

Nyuman (Newman) xatolar tahlili modelining geometrik isbotlash ko'nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati..337
Davletov Davronbek Egamberganovich

"Informatika" fani mavzularini taksonomik yondashuv asosida o'qitish 343
Axrarov Baxtiyor Sagdullayevich

O'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash metodikasi 347
Xomidjonov Abrorjon Olimjon o'g'li

Rus-o'zbek tarjimashunosligining zamonaviy tendensiyalari...351
Kudratov Kamoljon Islomovich

Kompyuterga qaramlikning o'smirlarga ta'siri va uning psixologik oqibatlari 356
Kushakova Nargiza Islambayevna, Ergasheva Sarvinoz Shavqiddin qizi

Musiqaning neyropsixologik rivojlanish va ta'lim jarayonidagi ahamiyati 360
Xikmatova Shohida Xikmatovna

Innovatsion yondashuv asosida inklyuziv ta'lim o'quvchilarining yozma nutqini rivojlantirish 364
Alimardanova Sitora Ikrom qizi

Comparative and Conceptological Trends in Linguoculturology 367
Ablakulov Ilkhom

Boshlang'ich ta'limda kreativ ta'lim muhitini rivojlantirish asosida o'quvchilarning muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish 370
Abdullayeva Uljalg'as

Rivojlangan mamlakatlar ta'lim tizimida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda sun'iy intellektdan foydalanish usullari...373
Aglamova Shahzoda Sobirovna

Bokschi qizlar texnik harakatlarining kinematik ko'rsatkichlar asosida takomillashtirish metodikasi.............378
Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li

O'quv jarayonida formativ baholashning evolyutsion-xronologik tahlili 383
Davidova Dilnoza Tadjibayevna

Oliy ta'limda "Smart Education" texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi 388
Dilrabo Amriddinova, Abdulxalilova Surayyo Ahad qizi

Zamonaviy ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'qituvchilarini baholash kompetensiyalarini rivojlantirishning psixologik-pedagogik xususiyatlari 392
Majidova Hilola Eshquvat qizi

Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish usullari 396
Mamatova Fazilat Ixtiyorovna, Xolmirzayeva Zebo Ravshan qizi

Jismoniy tarbiya o'qituvchilarini sport marketologi faoliyatiga tayyorlashning zarurati 402
Samatov Javlonbek Abdukayumovich

O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida strategik boshqaruvni takomillashtirish..406
Saydullayeva Nargis

Integrating Literary Texts Into Early Foreign Language Education: A Mixed-Methods Investigation of Lexical, Cognitive, and Affective Outcomes in Primary Classrooms 410
Shukurova Zamira Shodiyevna

Fizika fanini o'qitishda formativ baholash asosida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning metodik modeli 416
Sobirov Avazbek Anvarovich

Maktabgacha yoshdagi bolalarning kichik motorikasini rivojlantirishda o'yinning ahamiyati va individual yondashuv 421
Norboyeva Laylo Sapar qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Психологические особенности проявления творческих способностей у подростков, воспитывающихся в бикарьерных семьях 425
Ишбобоева Гулбарчин Рустамовна

Maktabgacha yoshdagi bolalarga chet tilini vizual materiallar vositasida o'rgatishni takomillashtirish 433
Olimova Shahlo Bahodir qizi, Inomova Mahliyo Yusuf qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutqiy kompetensiyani rivojlantirish metodikasining hozirgi holati va muammolari 439
Diyoraxon To'htanazarova Zokir qizi

Turkiy xalqlarning an'anaviy sport o'yinlariga yil fasllaridagi o'zgarishlarning ta'siri 443
Qodirova Xalimaxon Nurmuhammad qizi

Нововведения в шкале стоимости элементов и коэффициентах компонентов программы ISU на 2026 год 447
Федорова Светлана Вячеславовна

Ingliz tilidagi conjunctionlarning grammatik tasnifi va sintaktik vazifalari hamda ESP darslarida ularni o'rgatishning kommunikativ va kontekstual usullari 451
Mahammadiyeva Mashxura Maxmur qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lisoniy tahlil ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy metodikasi 456
Yo'ldashova Dilso'z Umar qizi

Voleybolchilarning sakrovchanlik ko'nikmalarini shakllantirishda harakatli o'yinlarning ahamiyati 461
Artikov Xayrulla Baxtiyarovich

Effectiveness of Personalized Studying via Artificial Intelligence in Teaching English as a Second Language to Non-Native Speakers 465
Irzakulova Raykhon

Texnologik ta'limda mustaqil ta'limni rivojlantirish yo'llari 469
Yaxshiboyev Temur-Malik Erkin o'g'li, Jonuzoqova Charos Ziyodulla qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda zamonaviy o'yin vositalarining aqliy va ruhiy rivojlanishga ta'siri 474
Abduxamidova Dilorom Abdumuminovna

Nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagog kadrlar salohiyatini boshqarishning zamonaviy yondashuvlari tahlili 479
Mamatqulova Shohsanam Dilshodovna

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini mustaqil ta'limni tashkil qilishga o'rgatishning pedagogik asoslari 485
Xamdamov Usmon Ergashevich

Boshlang'ich ta'limda ona tili darslarini innovatsion texnologiyalar asosida tashkil qilish masalasi 490
Adizova Nodira Baxtiyorovna, Ibotova Shahnoza Shuxrat qizi

Malaka oshirish tizimida sifat menejmenti: "sun'iy intellekt" va "boshqaruv mexanizmi" tushunchalarining ierarxik bog'liqligi 494
Allanazarova Maftuna Qobul qizi

"Uglevodorodlar" bo'limini o'qitishni axborot kommunikatsion texnologiyalar vositasida takomillashtirish metodikasi (umumiy o'rta ta'lim maktablari 10-sinflar o'quvchilari misolida) 498
Babajanova Nilufar Pirnafas qizi

Axborot texnologiyalari vositasida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish darajasini baholash mezonlari va ko'rsatkichlari 506
Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li

Bo'lajak o'qituvchilarni aralash ta'lim texnologiyalaridan foydalanishga tayyorlashning pedagogik xususiyatlari va tarkibiy komponentlari 510
Kabirova Zarifa Muqaddamovna

Maktabgacha ta'limda qoraqalpoq ertaklari orqali bolalar tilini rivojlantirishning kognitiv asoslari 516
Matjanova Gulzada Annabayevna

Issiq sharoitiga marafonchilar va futbolchilarning fiziologik moslashuvi xususiyatlari 520
Nurbayev Baxtiyor Shirinovich

Xorijlik talabalarning tinglab tushunishdagi qiyinchiliklarini metakognitiv strategiyalar orqali bartaraf etish 524
Odiljonova Nilufarxon Avduvahob qizi

O'qituvchilarda kasbiy so'nish va psixologik stress holatlarini keltirib chiqaruvchi psixologik-pedagogik omillar 528
Usmonov Salaxdin Alikulovich, Ortiqova Malika Odiljon qizi, Xolbekova Dinora Faxriddin qizi

Umumta'lim maktablarida texnologik kompetensiyalarni rivojlantirishning amaldagi holati va metodik muammolari 533
Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich

Talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda raqamli texnologiyalar va ularning imkoniyatlari 538
Xujaniyozova G. S.

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy onglilik darajasini baholash mezonlari va ko'rsatkichlari (oilaviy muhit misolida) 543
Yakubov Odiljon Tolibjon o'g'li

Raqamli texnologiyalar davrida o'zbek tilining qo'llanilish istiqbollari 549
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna

Обучение образованию и употреблению форм числа имён существительных в школьном курсе русского языка 553
Идиева Гульмира Изомовна

Yosh sportchilarda biokimyoviy ko'rsatkichlarning funksional tayyorgarlikka ta'siri 556
Alimova Nasiba Adxamovna

Lingvistik kompetensiya: nazariy asoslari va mazmuni 566
Eshbekova Dilnoza Ibraimovna

Jismoniy tarbiya tizimida sport o'yinlarining o'rni ahamiyati 569
Muxamedjanov Umidulla Fayzullayevich

Delinkvent xulq-atvorning psixologik va ijtimoiy omillari, prevensiyasi va intervensiya usullari........................572
Xolmurotova Shoxista Mirzaliyevna

Matematika fanini o'qitishda raqamli texnologiyalar va dasturiy ta'minotlarning o'rni 577
Sobirova Dinora Umidjon qizi

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga ijtimoiy moslashuvchanligini rivojlantirish 583
Akramova Dildora Ergashboy qizi

O'smirlarning kitobxonlik madaniyatini yuksaltirishda oila–maktab hamkorligining ijtimoiy-pedagogik mexanizmlari........................587
Xudoyberdiyeva Marhabo Abduqahhorovna

Bridging Jadid Reformism and 21st-Century Pedagogy: The Structural Framework of Abdulla Avloni's Educational Legacy 591
Lola Rakhmonovna Djurakulova, Karina Eduardovna Bushevskaya

Yengil atletikada ko'p yillik sport mashg'ulotlarini boshqarishning tashkiliy-metodik asoslari........................595
Hakimova Mushtariybonu Hamidovna, Tursunpolatova Ziyoda Jahongir qizi

Pedagogik oliy ta'lim muassasalari talabalari intellektual salohiyatini rivojlantirishda pedagogik artistizmning didaktik imkoniyatlarini takomillashtirish 599
Karriboyeva Lobarxon Fayzulla qizi

Chidamlilik tushunchasi, chidamlilikning turlari, ko'rsatkichlari va uni rivojlantirish metodlari 603
Shaalimov Muxtorsha Atxamovich

PEDAGOGIK OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARI INTELLEKTUAL SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHDA PEDAGOGIK ARTISTIZMNING DIDAKTIK IMKONIYATLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Karriboyeva Lobarxon Fayzulla qizi
Urganch davlat pedagogika instituti
Pedagogika nazariyasi va tarixi yo'nalishi 1-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik yo'nalishdagi oliy o'quv yurtlari talabalarining intellektual salohiyatini yuksaltirishda pedagogik artistizmning didaktik funksiyalari va imkoniyatlari tadqiq etiladi. Pedagogik artistizm dars samaradorligini oshiruvchi omil hamda bo'lajak mutaxassislarning kreativ fikrlashi, nutq madaniyati, o'z-o'zini baholash faoliyati va kasbiy kompetentligini shakllantiruvchi vosita sifatida asoslangan. Shuningdek, artistizm elementlariga tayanib qurilgan ta'lim jarayonining aqliy taraqqiyotga xizmat qiladigan didaktik jihatlari tizimlashtirilgan va ularni takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan. Izlanish xulosalari pedagogik kadrlar tayyorlash tizimini modernizatsiya qilish va talabalarni professional faoliyatga moslashtirish jarayonida asqotadi.

Kalit so'zlar: Artistizm, aqliy qobiliyat, oliy pedagogik ta'lim, o'qitish metodikasi, kasbiy yetuklik, noodatiy fikrlash, tahliliy faoliyat, yangi ta'lim texnologiyalari, kommunikatsiya, dars o'tish mahorati, ta'lim tizimi, kelajak o'qituvchilari.

Abstract: This article examines the didactic functions and potential of pedagogical artistry in enhancing the intellectual potential of students in higher pedagogical education institutions. Pedagogical artistry is substantiated as a factor that increases the effectiveness of the learning process, as well as a means of developing creative thinking, speech culture, self-assessment skills, and professional competence of future specialists. In addition, the didactic aspects of the educational process based on elements of artistry, which contribute to intellectual development, are systematized, and practical recommendations for their improvement are provided. The findings of the study are useful for modernizing the system of teacher education and facilitating students' adaptation to professional practice.

Key words: pedagogical artistry, intellectual potential, higher pedagogical education, teaching methodology, professional competence, creative thinking, analytical activity, modern educational technologies, communication, teaching skills, education system, future teachers.

Аннотация: В данной статье исследуются дидактические функции и возможности педагогического артистизма в развитии интеллектуального потенциала студентов высших педагогических учебных заведений. Педагогический артистизм рассматривается как фактор повышения эффективности учебного процесса, а также как средство формирования креативного мышления, культуры речи, навыков самооценки и профессиональной компетентности будущих специалистов. Кроме того, систематизированы дидактические аспекты образовательного процесса, построенного на основе элементов педагогического артистизма, способствующие интеллектуальному развитию обучающихся, и представлены практические рекомендации по их совершенствованию. Результаты исследования могут быть использованы в процессе модернизации системы подготовки педагогических кадров и адаптации студентов к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: педагогический артистизм, интеллектуальный потенциал, высшее педагогическое образование, методика обучения, профессиональная компетентность, креативное мышление, аналитическая деятельность, современные образовательные технологии, коммуникация, педагогическое мастерство, система образования, будущие учителя.

KIRISH

Bugungi kunda jahon ta'lim integratsiyasi sharoitida pedagog kadrlar yetishtirish tizimini konseptual jihatdan yangilash tendensiyasi kuzatilmoqda. Mazkur transformatsiyalar davrida asosiy urg'u shunchaki axborot almashishga emas, balki talaba-yoshlarning intellektual resurslarini faollashtirish, ularda mustaqil va

kreativ tafakkur, tanqidiy tahlil, muloqot madaniyati hamda professional mobillikni shakllantirishga yo'naltirilgandir[1]. Ayniqsa, oliy pedagogik ta'lim muassasalari oldida kreativ fikrlash ko'nikmasiga ega, ilg'or metodikalarni mukammal o'zlashtirgan va dars jarayonini innovatsion g'oyalar asosida qura oladigan yangi avlod o'qituvchilarini tayyorlashdek ustuvor vazifa turibdi.

Ushbu kontekstda ta'lim muhitida pedagogning o'ziga xos professional yo'nalishi, ekspressiv imkoniyatlari, auditoriyani boshqarish san'ati va ijodiy tabiati - ya'ni pedagogik artistizm - alohida dolzarblik kasb etmoqda. Ushbu fenomen o'qituvchining kasbiy faoliyatida nutqiy mahorat, verbal va noverbal aloqa , hissiy ta'sirchanlik, kreativ tasavvur hamda pedagogik improvizatsiyani mujassam etgan murakkab didaktik tizim sanaladi[2].

O'quv jarayonida artistizm mexanizmlarini tatbiq etish mashg'ulotlar sifatini kafolatlaydi, talabalarning idrok qilish faolligini oshiradi hamda o'rganilayotgan mavzularni emotsional-mantiqiy jihatdan chuqurroq o'zlashtirishga zamin yaratadi. Shu bilan bir qatorda, mazkur yondashuv bo'lajak mutaxassislarda mustaqil mulohaza yuritish, interpretatsiya qilish, baholash va muammoli vaziyatlarda kreativ yechimlar topish ko'nikmasini shakllantiradi.

Qolaversa, pedagogik artistizm zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar bilan sinxron ravishda qo'llanilganda, raqamli didaktika hamda interfaol metodlarning ta'sirchan vositasiga aylanadi[3]. Natijada o'quv-tarbiya jarayoni quruq axborot uzatish modelidan chiqib, shaxs kapitalini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiluvchi ko'p funksiyali tizim shaklini oladi.

Tadqiqotning dolzarbligi: Mazkur ilmiy yo'nalishning dolzarb ahamiyat kasb etishi bir qator konseptual pedagogik omillarga borib taqaladi.

Birinchidan, zamonaviy oliy pedagogik ta'lim platformasida hanuzgacha an'anaviy o'qitish andozalarining ustunligi sezilmoqda. Bu holat talaba-yoshlarning intellektual resurslarini to'laqonli yuzaga chiqarish, ularda kreativlik va tanqidiy tahlil ko'nikmalarini o'stirishga to'sqinlik qilmoqda hamda darslarni reproduktiv, bir tomonlama xarakterga keltirib qo'ymoqda[4].

Ikkinchidan, bugungi taraqqiyot bosqichi ta'lim tizimi oldiga yuqori darajada moslashuvchan, innovatsiyalarga moyil va tezkor o'zgarishlarga tayyor muallimlarni yetishtirish vazifasini qo'ymoqda. Mazkur talab dars jarayonida cheklangan metodlardan voz kechib, hissiy-intellektual va interfaol yondashuvlarni keng joriy etishni taqozo qiladi.

Uchinchidan, pedagogik artistizmning ta'limiy-didaktik salohiyati va uning o'quv jarayonidagi funksional asoslari ilmiy jihatdan mukammal tizimlashtirilmagan. Ayniqsa, ushbu fenomenning talabalar aqliy taraqqiyoti bilan bog'liqlik jihatlarini o'rganish, uning mezonlarini belgilash hamda metodik bazasini yaratish dolzarb muammo hisoblanadi.

Bundan tashqari, axborotlashgan ta'lim makonining kengayishi, aralash o'qitish (blended learning), smart-texnologiyalar va interaktiv platformalarning kirib kelishi darslarga yangicha talablarni yuklamoqda. Bunday sharoitda o'qituvchi artistizmini raqamli texnologiyalar bilan sinxronlashtirish ta'lim samaradorligini kafolatlovchi muhim omildir. Shuningdek, artistizm talabalarda kommunikativ madaniyat, emotsional intellekt va refleksiv tahlilni shakllantirib, ularning kelgusi professional faoliyatga moslashishini tezlashtiradi. Xulosa qilib aytganda, pedagogik artistizmni didaktik jihatdan modernizatsiya qilish zamonaviy pedagogika fanining eng ustuvor yo'nalishlaridan biridir[5].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagogik artistizm fenomenining mohiyati, uning dars jarayonidagi didaktik salohiyati hamda talabalarning intellektual resurslarini faollashtirish muammolari pedagogika ilm-fanida turli kontekstlarda tadqiq etib kelinmoqda. Ushbu yo'nalishda faoliyat olib borgan mahalliy va xorijiy tadqiqotchilar dars o'tish san'ati, kreativ o'qitish modellari, kommunikatsiya madaniyati hamda interfaol metodologiyaning nazariy-amaliy jihatlarini yoritishga muvaffaq bo'lishgan.

Jumladan, kasbiy mahorat va pedagogik faoliyat strukturasi N.V. Kuzmina, V.A. Slastenin, I.P. Podlasyy hamda A.V. Petrovskiy kabi rus olimlarining ilmiy izlanishlarida chuqur tahlil etilgan. Mazkur ishlarda muallimning shaxsiy xislatlari, o'qitish texnikasi, muloqot tizimi va ta'lim jarayonini unumli boshqarishning psixofiziologik omillari tadqiq qilingan[6].

Shuningdek, ta'limda kreativlik va emotsional ekspressivlik masalalari xorijiy olimlardan D. Goleman, J. Bruner va G. Gardnerning konseptual qarashlarida o'z aksini topgan. Ularning nazariyalarida emotsional intellekt, nostandart fikrlash hamda shaxsning ijtimoiylashuv jarayonlari ta'lim sifatini ta'minlovchi fundamental mezonlar sifatida ko'rsatilgan.

Respublikamiz pedagog olimlaridan U. Tolipov, M. Ochilov, Sh. Sharipov va N. Musayeva kabi tadqiqotchilar tomonidan ham ushbu sohada salmoqli ishlar bajarilgan. Ularning ilmiy ishlarida innovatsion ta'lim texnologiyalarini tatbiq etish, interfaol o'qitish strategiyalari va talabalarning professional layoqatini oshirish masalalari tahlil etilib, ta'limda faol idrok etish muhitini yaratish yo'llari ko'rsatib berilgan[7].

Biroq mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, pedagogik artistizmni mustaqil didaktik kategoriya sifatida tadqiq etish, uning talabalar aqliy quvvatini oshirishdagi imkoniyatlarini tizimlashtirish hamda uning amaliy metodikasini yaratish masalalari hamon ochiq qolmoqda. Ayniqsa, artistizm tarkibiy qismlarini (nutq madaniyati, tana tili, hissiy ta'sirchanlik, kutilmagan vaziyatlardagi improvizatsiya) oliy pedagogik ta'lim amaliyotiga singdirish hamda ularning intellektual o'sish bilan korrelyatsiyasini ilmiy asoslash bugungi kunning kechiktirib bo'lmas ehtiyojidir. Bu esa pedagogik artistizmning didaktik platformasini modernizatsiya qilish hamda uni talabalar intellektini drayveriga aylantirish zaruriyatini yuzaga keltiradi[8].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda pedagogik oliy ta'lim muassasalari talabalari intellektual salohiyatini rivojlantirishda pedagogik artistizmning didaktik imkoniyatlarini takomillashtirish masalasi kompleks, tizimli va integrativ yondashuv asosida o'rganildi. Tadqiqotning metodologik asosi falsafiy, pedagogik va psixologik bilimlar uyg'unligiga tayanadi hamda shaxsni rivojlantirishga yo'naltirilgan kompetensiyaviy yondashuv doirasida amalga oshiriladi.

Tadqiqot jarayonida dialektik bilish nazariyasi asos qilib olindi. Unga ko'ra, pedagogik jarayon doimiy rivojlanishda bo'lgan murakkab tizim sifatida qaraladi va undagi o'zgarishlar qarama-qarshiliklar birligi hamda ularning rivojlanishi orqali izohlanadi. Bu yondashuv pedagogik artistizm va talabalarning intellektual rivojlanishi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni chuqur tahlil qilish imkonini berdi.

Shuningdek, tizimli yondashuv (system approach) asosida pedagogik artistizm elementlari yaxlit didaktik tizim sifatida ko'rib chiqildi. Bunda uning tarkibiy qismlari - nutq madaniyati, emotsional ifodalilik, pedagogik improvizatsiya, kommunikativ kompetensiya va kreativ faoliyat - o'zaro bog'liq komponentlar sifatida tahlil qilindi.

Faoliyat yondashuvi (activity approach) esa talabalarning o'quv-bilish jarayonida faol subyekt sifatidagi rolini ochib berishga xizmat qildi. Ushbu yondashuvga muvofiq, pedagogik artistizm nafaqat o'qituvchining uslubi, balki talabalarning ham faol bilish, tahlil qilish va ijodiy fikrlash jarayonlarini faollashtiruvchi vosita sifatida qaraldi.[8]

Kompetensiyaviy yondashuv asosida esa talabalarda kasbiy, kommunikativ, kreativ va reflektiv kompetensiyalarni shakllantirish jarayoni pedagogik artistizm bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilindi.[9] Bu yondashuv zamonaviy ta'lim standartlariga mos ravishda bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotda quyidagi ilmiy-metodik usullardan foydalanildi: nazariy tahlil va sintez, qiyosiy tahlil, umumlashtirish, pedagogik kuzatuv, suhbat, so'rovnoma hamda pedagogik tajriba-sinov metodlari. Ushbu usullar orqali pedagogik jarayonning amaldagi holati o'rganilib, pedagogik artistizm elementlarining samaradorligi aniqlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Shuningdek, olingan natijalarni tahlil qilishda tizimlashtirish va statistik qayta ishlash elementlaridan ham foydalanildi. Bu esa tadqiqot xulosalarining ishonchliligi va ilmiy asoslanganligini ta'minlashga xizmat qildi. Umuman olganda, tadqiqotning metodologik asoslari pedagogik jarayonni innovatsion yondashuvlar asosida talqin qilish, pedagogik artistizmni didaktik tizim sifatida rivojlantirish hamda talabalarning intellektual salohiyatini oshirishga yo'naltirilgan ilmiy qarashlarga tayanadi.Tadqiqot jarayonida pedagogik artistizmning oliy pedagogik ta'lim muassasalari talabalarining intellektual salohiyatini rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari nazariy va amaliy jihatdan o'rganildi. Tajriba-sinov ishlari davomida pedagogik artistizm elementlarini o'quv jarayoniga tizimli tatbiq etish talabalarning bilish faolligi, ijodiy yondashuvi hamda mustaqil fikrlash darajasiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi aniqlandi[9].

Dastlabki holat tahlili shuni ko'rsatdiki, talabalarda ko'proq an'anaviy, reproduktiv o'zlashtirish uslubi ustun bo'lib, muammoli vaziyatlarni mustaqil tahlil qilish va ijodiy yechim topish ko'nikmalari yetarli darajada shakllanmagan. Bu esa ta'lim jarayonida pedagogik yondashuvlarni yangilash zaruratini yana bir bor tasdiqladi. Pedagogik artistizmga asoslangan mashg'ulotlar (rolli o'yinlar, pedagogik improvizatsiya, sahnalashtirilgan vaziyatlar, dialogik ta'lim va kreativ topshiriqlar) joriy etilgandan so'ng talabalarda sezilarli o'zgarishlar kuzatildi. Xususan, ularning tahliliy fikrlash qobiliyati kuchaydi, o'quv materialini chuqur anglash darajasi oshdi hamda o'z fikrini erkin va ifodali bayon etish ko'nikmalari rivojlandi[10].

Shuningdek, tadqiqot natijalari pedagogik artistizm talabalarning kommunikativ faolligini oshirish bilan birga, emotsional-intellektual muvozanatini ham shakllantirishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Dars jarayonida hissiy ifodalilik va obrazli tushuntirish usullarining qo'llanilishi o'quv materialining eslab qolinish samaradorligini oshirganligi qayd etildi.

Qiyosiy tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagogik artistizm elementlari qo'llanilgan guruhlarda talabalarning intellektual rivojlanish ko'rsatkichlari an'anaviy yondashuvga nisbatan yuqoriroq natijalarni ko'rsatdi. Ayniqsa, mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va ijodiy yechim ishlab chiqish ko'nikmalarida sezilarli ijobiy dinamika kuzatildi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, pedagogik artistizm nafaqat o'qituvchining ifodaviy mahoratini oshiruvchi vosita, balki talabalarning kognitiv faoliyatini faollashtiruvchi muhim didaktik mexanizm sifatida ham xizmat qiladi. U ta'lim jarayonini jonlantiradi, talabalarda o'rganishga bo'lgan ichki motivatsiyani kuchaytiradi hamda bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga imkon yaratadi[11].

Shu bilan birga, pedagogik artistizmni samarali qo'llash o'qituvchidan yuqori darajadagi kasbiy mahorat, nutq madaniyati, emotsional ifodalilik va ijodiy yondashuvni talab etishi ham qayd etildi. Bu esa pedagog kadrlar tayyorlash tizimida mazkur yo'nalishni yanada rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umuman olganda, tadqiqot natijalari pedagogik artistizmning bo'lajak pedagoglar intellektual salohiyatini rivojlantirishdagi samaradorligini tasdiqladi va uni zamonaviy pedagogik ta'lim jarayonining muhim didaktik resursi sifatida e'tirof etish mumkinligini ko'rsatdi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, pedagogik artistizm oliy pedagogik ta'lim muassasalari talabalarining intellektual salohiyatini rivojlantirishda muhim didaktik omil sifatida xizmat qiladi. Uning ta'lim jarayoniga tizimli tatbiq etilishi talabalarning bilish faolligini oshirish, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish hamda ijodiy yondashuvni shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Pedagogik artistizm elementlari asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarning tahliliy fikrlashi, muammoli vaziyatlarni hal etish qobiliyati va kommunikativ faolligini sezilarli darajada kuchaytirganligi aniqlandi. Bu esa an'anaviy ta'lim jarayoniga nisbatan interfaol va ijodiy yondashuvlarning samaradorligini tasdiqlaydi[12].

Shuningdek, tadqiqot jarayonida pedagogik artistizmning emotsional ifodalilik, obrazli tushuntirish va pedagogik improvizatsiya kabi komponentlari o'quv materialini chuqurroq o'zlashtirishga xizmat qilishi hamda talabalarda reflektiv faoliyatni rivojlantirishi ma'lum bo'ldi. Bu esa ularning kasbiy tayyorgarligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Pedagogik artistizm bo'lajak pedagoglarning intellektual salohiyatini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita ekanligi tasdiqlandi. Shu bois uni oliy pedagogik ta'lim jarayoniga kengroq joriy etish va didaktik imkoniyatlarini yanada takomillashtirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Сластенин В. А., Исаев И. Ф., Шиянов Е. Н. Педагогика: учебник для студентов учреждений высшего профессионального образования / под ред. В. А. Сластенина. – М.: Академия, 2013. – 576 с.
2. Подласый И. П. Педагогика: учебник для студентов высших педагогических учебных заведений. – М.: Просвещение, 2010. – 528 с.
3. Кузьмина Н. В. Профессионализм деятельности преподавателя и мастерство учителя. – Л.: Высшая школа, 1990. – 119 с.
4. H. Gardner, Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. New York, NY, USA: Basic Books, 2011.
5. D. Goleman, Emotional Intelligence. New York, NY, USA: Bantam Books, 1995.
6. J. Bruner, The Process of Education. Cambridge, MA, USA: Harvard University Press, 1960.
7. U. Tolipov and Sh. Sharipov, Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat asoslari. Toshkent, O'zbekiston: Fan, 2006.
8. M. Ochilov, Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent, O'zbekiston: O'qituvchi, 2012.
9. N. Musayeva, Pedagogik faoliyatda innovatsion yondashuvlar. Toshkent, O'zbekiston, 2018.
10. Зимняя И. А. Теория педагогической компетентности. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 38 с.
11. UNESCO, Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. Paris, France: UNESCO Publishing, 2017.
12. OECD, Teaching and Learning International Survey (TALIS). Paris, France: OECD Publishing, 2019.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.